

LA VÍBRIA

**QUATRE NOTES SOBRE LA
VIDA i COSTUMS D'AQUES-
TA SINGULAR BESTIOLA.**

Index

- 1- Salutació
- 2- Una Víbria !?...
- 3- Fa més de 600 anys...
- 4- La Víbria del Poble Nou

maig de MCMXCII

Colla del Drac del Poble Nou

c/.Wad Ras, 195 08005 - Barcelona.

c/.Pallars 277 08005 - Barcelona.

Amb la col.laboració de:

GENERALITAT DE CATALUNYA -Departament de Cultura-

AJUNTAMENT DE BARCELONA -Districte de Sant Martí-

Salutació

Som la Colla del Drac del Poble Nou; Potser ja ens coneixes. Som la colla que el 1985 vam construir l'Estarrufat -El Drac del Poble Nou-.

Després de 7 anys donant guerra per tot arreu on hem pogut (correfocs, espectacles, exposicions, festes, ...), ara ens hem decidit a portar a terme un projecte al qual ja havíem donat moltes voltes, hem construït la Víbria del Poble Nou.

Per a aquesta ocasió hem cregut que era del tot necessari explicar com era aquest estrany animal, com va néixer, quins costums tenia... Aquesta és la intenció de l'opuscle que ara teniu a les mans. Per confeccionar-lo hem recorregut al llibre de J. Amades *Gegants, nans i altres entremesos* i hem buidat el *Llibre de les Solemnitats de Barcelona* (Ed. Patxot), i hem comptat amb molt especialment l'ajut desinteressat d'en Joan Grau, la Fina Roma i en Pere Beseran.

De la Víbria de Barcelona, se'n podria escriure molt més, podríem buscar altres documents, altres cites..., però aquest és tan sols un opuscle divulgatiu.

Una Víbria !?...

La Víbria és un entremès. Entenem per entremesos totes aquelles representacions d'animals i/o persones que són portades a espatlles d'un o més bastaixos i que tradicionalment participen en les festes i manifestacions diverses de caire popular. Així doncs, són entremesos els Dracs, els Gegants, les Mulasses, les Guites, etc...

Com els altres entremesos tradicionals, La Víbria prenia part en les processons per a la celebració del Corpus. En un principi, a la processó del Corpus, hi participaren multitud d'entremesos: l'Aliga, els Gegants, el Lleó, la Mulassa, el Drac, la Víbria (o el vibre), el Fènix, ..., i cadascun d'aquests, amb el seu acompanyament, formava un quadre escènic mòbil, al·legòric o representatiu dels diversos estaments o temàtiques que concorrien a la processó.

En el cas de la Víbria, tot sembla indicar que entre finals del S.XV i principis del S.XVII aquesta era portada a la processó pels gremis de ferrers. El 1399 tanmateix, apareix en un paper molt més important: acompanya l'Aliga (símbol reial per exel·lència), però no sabem quin paper hi feia realment.

Al llarg del temps els usos que s'ha donat als diferents entremesos han anat canviant i cadascun ha anat a ocupar una parcel·la diferent en les celebracions populars, o ha desaparegut perquè en un moment determinat ha caigut en desús per motius molt diversos. Entre els entremesos extingits cal comptar el Lleó, el Fènix i, fins fa poc, la Víbria.

Fa més de 600 anys...

Sembla ser que la Víbria participava en les processons de Corpus en l'entremès de Sant Jordi. Era, doncs, la terrible bèstia a la qual s'havia d'enfrontar el Cavaller. Tanmateix, el fet que la llegenda del Cavaller que lluita i venç la bèstia és molt anterior a les processons de Corpus i, alhora, que

La llegenda de Sant Jordi, cal entendre-la com a paradigma de tot un seguit de llegendes on cavallers de tota mena, pagesos, nois, i rodamons s'enfrontaven i vencien una bèstia perillosíssima. Així com el personatge masculí de la llegenda acaba cristallitzant en Sant Jordi (cavaller cristià), les bèsties que encarnen el mal acaben cristallitzant en el drac (amb totes les connotacions, satàniques, apocalíptiques i alquímiques). La iconografia dels diversos dracs de l'edat mitjana és extensíssima i amb diferències notables. Entre elles trobem les del portal de Sant Iu de la Catedral de Barcelona on la bèstia s'assembla a un griu clàssic. Tot i que no està clar l'origen d'aquests relleus podem situar-los sobre l'any 1300 (aprox).

l'origen dels entremesos com a petites peces parateatrals segur que també és anterior a la implantació de la festa del Corpus Christi a Catalunya (S.XIV) -i que en el seu moment es van incorporar a la "mise en scene" de l'esmentada Festa-, dona peu a pensar que la Víbria (o Vibre), que apareix associada al tema de Sant Jordi en la processó de Corpus de l'any 1424, havia d'existir amb

anterioritat a aquesta data i molt probablement també abans del 1320 (primera processó de Corpus a Barcelona) i que s'incorporés a l'entremès de sant Jordi sobre 1378, any en que el Consell de Cent va portar a Barcelona una relíquia del sant. El que no podem assegurar és en quina forma es representava la Víbria, si bé, sembla clar que l'origen del mot és la forma llatina "Viper Viperus" (escurçó) i que en català no apareix fins el 1424 (1) com "lo Vibre" -masculí- i posteriorment com "la Víbria" -femení-, però no podem assegurar que aquest canvi lingüístic portés aparellat un canvi iconogràfic, ja que desconeixem quina forma tenia anteriorment la Víbria, tot i que Joan Amades afirma que després de 1424: " Portats per aquesta creença, [que la víbria era la femella del drac] els artistes populars la representaven amb pits femenins" (2).

La Víbria segons les auques del S.XVIII (3).

La forma en què trobem representada la Víbria en les auques és la que ens ha servit de base per construir la Víbria del Poble Nou.

(1) Joan Amades (Gegants,nans,...pàg.188)

(2) Joan Amades (Gegants,nans,...pàg.187)

(3) Joan Amades (Gegants,nans,...pàg.188)